

Stát chce, aby tržby hlídali i zákazníci

Peter Gabal

peter.gabal@economia.cz

Pokud má elektronická evidence tržeb plnit svůj účel, neobejde se bez kontroly. Vedle nasazení kontrolorů stát počítá s aktivní pomocí zákazníků.

Podle ministra financí Andreje Babiše (ANO) podnikatelé tají část přijatých plateb a neodvádějí z nich daně. Zákon o e-tržbách má obchodníkům nařídít, aby každou platbu elektronicky hlásili finančnímu úřadu a vydali účtenku s kódem platby, získaným z úřadu.

„Doklad si zákazník bude moci zkontrolovat přes internet,“ uvádí studie o projektu e-tržeb, kterou nedávno uveřejnilo ministerstvo financí. A proč by to zákazník dělal? Stát může losovat výherce z řad těch, kdo si účtenky zkontrolovali, a dokonce zvýhodnit účtenky s falešným kódem. „Tím lze dosáhnout zvýšeného vyhledávání rizikových provozoven,“ navrhuje studie.

„Systém vybízí k udavačství, k účelovým provokacím. Nemyslím si, že by byly masové, ale dost případů se asi vyskytne. Znáte závist mnoha lidí,“ domnívá se poslanec opoziční TOP 09 František Laudát.

Tuto obavu na jednom ze svých webů zmírňuje dodavatel pokladního softwaru, firma Dotykačka. Upozorňuje, že odesílatele lze dohledat podle IP adresy a falešné oznámení se mu nemusí vyplatit.

Větší obavy má firma z opačné situace. V Chorvatsku, které Babiš považuje za svůj vzor, se prý zákon obchází třeba výmluvou na nefunkující internet a rozhodující je dilema: chceš zmrzlinu, nebo ne?

Sociolog Martin Hájek odmítá zužovat otázku na motiv pouhého udavačství. Když zákazník nechce fakturu od řemeslníka, získá za to nižší cenu, a oba navíc pojí jakési „pouto důvěry“. V restauraci však stejnou cenu zaplatí host, který trvá na účtence, i ten, kdo daňový únik ulehčí. Spotřebitel si snáze uvědomí, že stát bude o to méně investovat třeba do zdravotnictví.

„Spíše bych doporučoval sociální kampaň, která by transakci bez dokladu učinila nenormální a nezodpovědnou,“ říká docent Univerzity Karlovy Hájek. Podle něj nepotřebujeme posilovat touhu po snadném zisku z loterie, ale zodpovědné ekonomické chování.

Babišův mluvčí Michal Žurovec souhlasí. „Účtenkovou loterii chápeme jako doplňující nástroj. Zákazníky chceme motivovat hlavně výhodami plynoucími z podstaty e-tržeb: lepšího výběru daní, lepšího podnikatelského prostředí, lepší daňové morálky,“ říká mluvčí.

Denně v Česku proběhne kolem 30 milionů hotovostních plateb. Do terénu vyráží jen část z 3300 kontrolorů, kteří mají na starosti také účetní knihy i jiné úřední povinnosti. Další 400 lidí, určených už přímo na kontroly na místě, finanční správa přijme po schválení zákona o elektronické evidenci tržeb, od něhož si Babiš slibuje vybrat na daních o 18 miliard korun ročně víc. Sněmovna bude o zákonu hlasovat 10. února dopoledne.